

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

FULBRIGHT
Poland

PRZYSZŁOŚĆ BADAŃ
NAUKOWYCH W ŚWIETLE
PRAWA AUTORSKIEGO,
KODEKSÓW ETYCZNYCH
NAUKOWCÓW
ORAZ KRYTERIÓW OCEN
JAKOŚCI BADAŃ

Międzynarodowa konferencja naukowa
Katowice

31 stycznia – 1 lutego 2020 r.

<https://fulbright.edu.pl/konferencja-katowice/>

W dniach 31 stycznia – 1 lutego 2020 r. Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta oraz Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego organizują międzynarodową konferencję naukową pt. „Przyszłość badań naukowych w świetle prawa autorskiego, kodeksów etycznych naukowców oraz kryteriów ocen jakości badań”. Organizatorzy zapraszają do udziału wszystkich zainteresowanych a szczególnie naukowców, absolwentów i stypendystów programu Fulbrighta.

Rejestracja na konferencję: <https://forms.gle/BAQDA6mnFyrzhdqB9>

Opłata konferencyjna: 50 PLN.

DZIEŃ 1

Wykłady wprowadzające

W sesji otwierającej konferencję poruszone zostaną dwie istotne kwestie. W ramach pierwszego wystąpienia poruszony zostanie problem wyzwań dla prawa autorskiego w dobie cyfryzacji. Drugie wystąpienie skupi się na pytaniu czy obecna polityka naukowa pozostaje w konflikcie z wypracowaną w ramach rozwoju historycznego kulturą akademicką.

Panel I

Między inspiracją a plagiatem. Jak ustalać wkład autora w badania naukowe.

W badaniach naukowych konieczność oddzielenia dorobku jednego badacza od dorobku jego poprzedników ma kluczowe znaczenie. Badania naukowe muszą opierać się na najbardziej aktualnym stanie wiedzy. W naukach humanistycznych i społecznych nowe idee do pewnego stopnia bazują na wcześniejszych wypowiedziach i teoriach. Z kolei w naukach ścisłych badania często prowadzone są w większych zespołach, w których ich członkowie w różnym stopniu przyczyniają się do końcowego rezultatu.

W pierwszym panelu prelegenci odniosą się do kwestii współautorstwa, plagiatu i właściwego cytowania prac naukowych, aby wprowadzić uczestników w problematykę autorstwa w nauce.

Panel II

Atrybucja autorstwa utworów naukowych z obszaru nauk ścisłych

XXI w. to czas szybkiego rozwoju technologicznego. Postęp technologiczny pobudził rozwój nauk empirycznych i przyczynił się do ulepszenia wielu specjalistycznych metod badawczych, zarówno zwiększając precyzję pomiaru jak i oferując nowe narzędzia do modelowania danych, takie jak algorytmy do analizy statystycznej/ chemometrycznej lub metaanalizy. W naukach ścisłych badania najczęściej prowadzone są w dużych, interdyscyplinarnych zespołach badawczych. Rola odgrywana przez konkretnego badacza w ramach zespołu, a także jego wkład w końcowy wynik badań nie muszą być równe roli i wkładowi innych członków. Swój wkład w prace badawcze mają również członkowie personelu technicznego.

Wydaje się, że dotychczasowe regulacje z zakresu prawa autorskiego nie odpowiadają zmieniającej się rzeczywistości nauk ścisłych. Zgodnie z prawem autorskim „autorstwo” z zasady odnosi się do związku między „autorem” a końcowym rezultatem jego działalności twórczej. „Autor” to osoba, która odkrywa rzeczywistość własnym wysiłkiem, wykraczającym poza zwykłe i rutynowe czynności. „Autor” nie jest twórcą odkrycia, pomysłu, procedury, teorii lub metody, dopóki praca intelektualna nie zmaterializuje się w pewnej formie. Ochrona prawna jest przyznawana, gdy ktoś wyraża pojęcia lub teorie za pomocą słów, wzorów matematycznych lub rysunków i ogłasza je jako dzieło. Oznacza to, że w wielu krajach z prawnego punktu widzenia faktyczny i istotny wkład poszczególnych członków zespołu w (przygotowywane do publikacji) wyniki badań w obszarze nauk ścisłych, nie zawsze jest wystarczający, aby domagać się autorstwa publikacji naukowej

Można twierdzić, że prawo autorskie wystarczająco chroni działania podejmowane w naukach społecznych i humanistycznych, ale nie w naukach ścisłych. Prowadzi to do wniosku, że ocena badań prac prowadzonych przez poszczególnych specjalistów powinna być dokonywana nie tylko na gruncie prawa autorskiego, ale również w kontekście standardów etycznych. Społeczność naukowa powinna poszukiwać odpowiednich sposobów zagwarantowania uczciwej i przejrzystej atrybucji autorstwa, a także zapewnić wiarygodne metody oceny wpływu poszczególnych członków zespołu badawczego na ostateczny wynik badań.

DZIEŃ 2

Panel III

Oddziaływanie polityki punktacji prac naukowych na rozwój nauk społecznych i humanistycznych

Zachodzące w wielu krajach przemiany w systemie szkolnictwa wyższego zmierzają w kierunku preferowania dyscyplin, przynoszących natychmiastowe i wymierne efekty gospodarcze. Zgodnie z dominującym trendem, edukacja powinna być zorientowana na biznes a nauka powinna rozumieć wymogi rynkowe i potrzeby podmiotów gospodarczych. W tym sensie „nowoczesny” Uniwersytet można przeciwstawić idei uniwersytetu Humboldta.

Opisane kierunki przemian kreują oczekiwania, których często nie mogą spełnić badania realizowane w naukach społecznych i humanistycznych. Nauki ścisłe i kierunki techniczne mają oczywistą przewagę w kontekście ich bieżącej użyteczności. W konsekwencji pojawiają się tendencje do marginalizowania badań, których praktyczna użyteczność nie jest oczywista. Tylko niektóre dziedziny nauk społecznych i humanistycznych są postrzegane jako pożyteczne. W dłuższej perspektywie taka polityka okazuje się destruktywna dla społeczeństwa i demokracji.

Kwestia ta jest żywo omawiana w kontekście niedawnej reformy szkolnictwa wyższego w Polsce. Polska edukacja dokonuje ostrego zwrotu w kierunku praktyczności – zwrotu, jak twierdzą niektórzy, szkodliwego dla nauk społecznych i humanistycznych. W wielu krajach rozwiniętych ten problem został zauważony dużo wcześniej niż w Polsce, stąd razem z zagranicznymi uczonymi warto zastanowić się nad potrzebą oceny wprowadzania korporacyjnego modelu uczelni i pragmatycznych celów działalności uniwersytetów.

Powyższy problem zostanie omówiony w **kontekście oceniania wartości publikacji z zakresu nauk społecznych i humanistycznych**. Pojawia się ogromna trudność w rzetelnym wartościowaniu (punktowaniu) prac, które nie mają wymiaru aplikacyjnego. Sięganie do metod, które przyjęły się w naukach ścisłych prowadzi do rozwiązań sztucznych i biurokratycznej walidacji działalności naukowej. Od polskich naukowców oczekuje się większego zaangażowania na arenie międzynarodowej. Ten wymóg jest powiązany z oczekiwaniem zwiększenia ilości publikacji zagranicznych, w periodykach o uznanym statusie międzynarodowym. Ten postulat nie powinien być oceniany jednoznacznie negatywnie. Niesie on jednak za sobą potencjał dyskryminacji lokalnej kultury i badań nad zjawiskami mającymi lokalne znaczenie.

W dyskusji zaplanowanej na ostatni dzień konferencji poszukiwana będzie równowaga między tendencjami globalizacyjnymi w naukach społecznych i humanistycznych a koniecznością prowadzenia badań o oddziaływaniu lokalnym.